

SRBSKA STRAŽA

GLASILO OBMEJNIH SLOVENCEV

43. šte. v.

Gornja Radgona, dne 26. oktobra 1922.

IV. leto.

Kumanovo.

(1912—23./24. X. — 1922.)

Danes slavimo desetletnico velike zmage Srbov nad Turki. Bilo je v balkanski vojni, ko so se naša srca skrivaj radovala zmage bratov Srbov nad tisočletnim sovragom križa — Turkom. Na tihem smo se veselili, glasno nismo smeli in ko so v onih dneh zbirali naši rodoljubi za srbski Rdeči križ, so morali v vlažne ječe. Tiste dni — danes pred desetimi leti se je pri Kumanovem izvajala slavna bitka, ki ni le za vedno strla osmanskega jarma, ampak je položila tudi temelj novi državi — veliki Jugoslaviji, v kateri živimo. — Po vseh cerkvah naše mile domovine so se vršile danes službe božje z pokoj duš onih herojev, ki so žrtvovali sebe za blagor domovine. — Pri Kumanovem se je imela maščevati osveta radi Kosovega. In izvršila se je. Pri Kumanovem sta se udarili dve precej enako močni sili: Turki s 115.000 mož močno armado in 200 topovi in Srbi s 120.000 mož broječo vojsko (od katerih pa je bilo v bojni vrsti le 80.000 mož) in 200 topov. Turki so vse svoje sile pognali v boj, ki je postal srdit in obupen. Šele drugi dan ob eni uri popoldne je padla odločitev. Kraljevič Aleksander je pohitel v Kumanovo, kjer še ni bilo srbske vojske, ker ni imela časa zavzeti mesto, vojska je gnala poraženega sovražnika. V Kumanovem je prišlo prebivalstvo z županom na čeln in častitalo kraljeviču na zmagi. Sem in tja se je slišal še kak strel iz hiš ali džamij, kjer so se utaborili Arnavti, a to je bil le slaboten odmev težke bitke tega dne. V bitki pri Kumanovem je bila umčena turška vardarska armada, izgubila je še 12.000 ljudi za časa umikanja do Skoplja in Velesa. Razpršila se je na deset strani, razorožena, tako da njeni ostanki niso bili več zmožni za kako bitko.

Z odločilnima bitkama pri Kumanovu in pri Lozogradu koncem oktobra 1912. se je prav za prav zaključila doba turške vlade v Evropi. Sicer je ostala Turčija po neljubem epilogu k obema balkanskima vojnama še vedno v posesti vzhodne Trakije z Jedrenom in Carigradom, toda njeno evropsko vlogo smemo kljub temu in kljub najnovejši reakciji vendarle smatrati kot doigrano. Ravno kumanovska bitka, pomeni tedaj, zadnji mejnik v zgodovini turškega napredovanja in propadanja v Evropi. Pri tej priliki je primerno, da si napravimo zaključno sliko o razvoju turškega gospostva na evropskih tleh.

Kumanovska zmaga in zmaga balkanskih zaveznikov na drugih bojiščih so zrušile preostanek turške državne zgradbe na Balkanu, svetovna vojna pa je vrgla Turke iz Arabije, Mezopotamije, Palestine in Sirije. Vsled srečnih okoliščin so Turki pod Kemalovim vodstvom rešili turško Armenijo, Kilikijo, Smirno in vzhodno Trakijo, toda tudi v tem obsegu je Turčija iz nekdanjega svetovnega imperija ostala le manjša država, ki ima sicer dosti obsežen areal, katere prebivalstvo pa zaostaja za onim Jugoslavije. Umakniti se je morala zopet v Azijo, in sicer na-

zaj tja v Malo Azijo, odkoder se je začela širiti njih država, kjer je zibel njih velikega imperija in kjer biva resnično turško ljudstvo.

V kumanovski bitki slavimo spomin na zadnjo veliko zmago, ki jo je doseglo srbstvo nad Turki, zmago, ki je odločila usodo južne Srbije in dala na drugi strani krepko nado, da prinese bližnja bodočnost svobodo tudi onim Jugoslovanom preko Donave, Save in Drine. Predvsem pa je v kumanovski zmagi vtelešen takorekoč končni obračun s Turki, zato jo je po pravici narod smatral kot osveto za Kosovo. Kumanovo tedaj zaključuje večstoletno turško dobo v zgodovini našega troimenega naroda, dobo, ki se je pričela z bitko ob Marici, za narodno tradicijo, in za severno Srbijo pa s porazom na Kosovu.

Z izidom balkanske vojne so Srbi nehali biti sosed Turčije. Turška meja se je umaknila daleč tja za doleno Marico in Turčija kot celota za srbsko državo direktno ni prihajala več v poštev. Ostali pa so še vedno med nami sledovi petinpolstoletne turške dobe, sledovi, ki jih nekaterih ne bo mogoče izbrisati morda nikdar.

Po vesteh iz našega časopisja, ki hoče biti v naši javnosti „tonangebend“ (kakor pravijo) soditi, se naše ljudstvo nič kaj ne zaveda velepomembnih dni. Leno in brezbržno, indiferentno omalovaženje tako zgodovinskih važnih spominov nikakor ni v korist naši notranji konsolidaciji. Ako smo letos malomarno slavili desetletnico kumanovske bitke — bomo druga leta sploh nanjo pozabili. Naša društva, sokolska kakor orlovska, naše čitalnice in šolska vodstva — vse te ustanove bi morale prirediti ta dan vsaj kako predavanje. Obvezne službe božje so se menda povsod vršile in vsaj tu bi kulturna društva storila svojo dolžnost, da bi svoje članstvo povabila vsaj v cerkev. — Politična oblast pa menda sploh nima dolžnosti, podrejene organe pravočasno obveščati o takih proslavah.

O, mnogo je še potrebno!

Izenačba davkov v državi.

Kot znano tvori ideal obdačenja, kateremu se ima približevati vsaka zakonodaja in po katerem stremi razvoj gospodarstva po celem svetu, le en davek in to je dohodnina. Vsakdo naj plača davke le od svojih dohodkov — to je ideal tudi vseh naprednih davčnih teoretikov. To je tudi edino pravični davek. Seveda predpostavlja tak sistem razvito gospodarstvo v državi in visoko davčno moralo pri davčnih obvezarjih. Sicer država, ki brez dohodkov ne more živeti, niti ne vzdrževati reda, miru in varnosti ter izpolnjevati drugih svojih vzvišenih nalog v interesu davkoplačevalcev, ne pride na svoj račun.

Očividno ta slednji moment je bil za vlado in vladine stranke merodajen, da se niso odločili le za davek od dohodkov, ampak za celo vrsto davkov osebnih in stvarnih, kar se imenuje mešan davčni sistem. Davek v naši državi naj zadene najpreje gotove stvari, predmete, iz katerih se lahko dobivajo dohodki, brez ozira na osebo. To so takozvani objektivni davki. Ti so: 1. davek od zemlje ali zemljarina; 2. davek na poslopja; 3. davek na podjetja in delavnice; 4. davek na obresti in rente; 5. davek na pridobitev od dela. Višina teh davkov se bo do-

ločila šele po vroči debati v parlamentu ali vsaj pri zakonodajnem odboru, vendar je pa računati, da bo za spoznanje večja kot doslej, zato bodo pa odpadli vojni davki, pribitki itd. Pri zemljarini se misli povišati dosedanji čisti prinos na 300—400kratno višino in od tega odmeriti davek, kar pa se najbrže ne bo moglo sprejeti, ker bi posestnike zemljišč, ako se vpoštevata različne pribitke in doklade lokalnega pomena, skoro ruiniral. Zemlja bo v tem slučaju silno padla. Od najemnine naj bi se plačevalo 30%, od sod na kmetih 30 din od vsake letno. Davek na podjetja, obresti in rente naj bi znašal 10%, a davek od dela brez kapitala (mali obrtniki!) 2%. Ako se vpoštevata vse mogoče lokalne pribitke od občin in korporacij, se mora reči, da so to previsoke stopinje, ki jo davkoplačevalci ne bodo tako lahko zmogli ter je nujna nevarnost, da bomo šli baš vsled teh davkov v gospodarstvu mesto naprej — rakovo pot. Ker samo za davke ne bo nihče delal.

Razun tega so namerovani in se bodo tudi sigurno vpeljali osebni ali subjektivni davki. Tu se bodo isti dohodki iz zemlje, poslopij, obresti podjetij in dela sešteli in prišteli še drugi doslej neobdačeni dohodki, davkoplačevalci (n. pr. mezdni prejemki), torej vse, kar tvori dohodek, in od tega se bo odmerila dohodnina. Ta naj bi znašala 2—15%.

Poleg dohodnine se namerava vpeljati tudi davek na premoženje, ki naj bi znašal letno $\frac{1}{2}$ —15‰ — (promil).

Razun tega naj bi obstojal še davek za podjetja, ki so dolžna polagati javne račune (trgovske družbe itd.) Podlago naj bi tvorila bilanca, ter naj bi plačevali od izkazanega čistega dobička 10—20%, industrijska podjetja pa 4—12%.

To je nameravano izenačenje davkov v celi državi po načrtu zakona. Načrtu se pozna, da je bil izdelan v naglici, najbrže tudi brez konkretnih podatkov, koliko bi v vsakem slučaju znašala efektivna dajatev davčnega zavezanca všteti vse pribitke in doklade. Samo občinske doklade znašajo po mnogih občinah več sto procentov državnih davkov; k že obstoječim pridejo potem še srezke in oblastne doklade. Zato naj se načrt, predno se vzakoni, po interesentnih (zadruga, obrtne in trg. zbornice, zveza hišnih posestnikov itd.) temeljito in praktično prevdari ter postavi take postavke, da jih bodo davkoplačevalci tudi zmogli in pa da bo tudi za državo prav.

Vpliv vere v Ameriki narašča.

(Uvodnik v Chicago Daily News, 9. sept.)

„Najnovejši census, katerega je pravkar je objavila naša vlada, kaže, da je zadnjih deset let članstvo raznih cerkva napredovalo veliko nad napredkom številca prebivalstva. Nad 64 milijonov oseb spada več v razne cerkve kakor jih je spadalo pred desetimi leti, tako, da spada nekako 95 milijonov oseb v razne cerkve.

Veliko je zadnjih trideset let pisalo, češ, da vera propada in da bo v nekoliko letih popolnoma izginila. Vendar vkljub vojnem in socijalnim, industrijskim in političnim prekucijam, verska moč našega naroda stanovitno in rapidno narašča. Ne da se tajiti, da te številke kažejo veliko krepko moč teh duhovnih sil.

Pri raznih pojavih pa, ki se pojavljajo, kakor meteorji med nami nenadoma v javnem mnenju in prav tako hitro pa zopet izginjajo, mi ne vpoštevamo dovolj mogočnih skritih sil, ki omogočujejo pojave, na katere se sedanji napredek zida. Kakor popotnik, ki se pelje preko Amerike, gleda z velikim zanimanjem spreminjajoče se pokrajine, po katerih dirja njegov vlak,

pri tem pa prav nič ne misli na mojstersko urejen in izdelan voz, v katerem sedi in ki ga pelje dalje in dalje, tako ljudstvo današnjih dni le prerado prezre mogočno silo, ki ga pelje do pravega napredka — t. j. vera.

Naj je to katoliška ali židovska ali protestantska vera, vse enako uče pokorščino in upoštevanje postavnega reda. Od zgodnje otroške mladosti, skozi razvijajoča in mladeniška leta, do pozne starosti vera neprestano uči vsakega posameznika o potrebi in koristi, pokorščine postavam božjim in državnim. Od najmanjše farmarske naselbine, kje skoraj povsod protestantizem nadvladuje, do največjih naših mest, kje kaže katolicizem svojo največjo moč, vse cerkve enako odločno stoje na stališču reda in postave. Da se ta resnica spozna, ni treba drugzega, kakor da premislimo razmere tam, kjer se postava in red ne drži in prelamlja — to je v vrste zločincev, pa bomo takoj spoznali nezmerno korist vpljiva cerkve. Vsi najbolj zagrizeni sovražniki reda in postave so največji sovražniki vere, kajti vedo, da bodo morali najprej uničiti vpljiv vere, predno bodo mogli uničiti in podreti temelje zdrave in pravične vlade.

Če bi pa kdo tajil blagodejnost vpljiva cerkve pri vladnih stvareh, pa nikakor nihče ne bo mogel utajiti velikanskega vpljiva vere pri vzgoji. Prve verske šole so položile v svetnih, znanostih podlago sedanjih državnih šol. Skoraj vsa vseučilišča so bila ustanovljena od cerkve ali po njeem vpljivu in z njeno pomočjo. K tem vspehom vere, naj dodamo še velikanske zasluge, katere ima vera na polju dobrodelja in človekoljubja, pri napredku socialnega in javnega blagra, poleg tega, da je glavno delo vere bilo, da je zidala in gojila krepko duhovno življenje narodov.

Te značilne številke našega državnega ameriškega cenusa so jako bodrilne, kajti jasno kažejo vsakemu, ki gleda preko sedanjih trenutnih homatij dalje v prihodnost, da vkljub vsemu glavni toki našega narodnega življenja vendar teko čisti in močni.

* * *

Arbogast Reiterer. O. T. —

Skrivnostni glasovi iz drugega sveta.

(Dalje.)

Naslednje dni je pripovedoval nekoč okrajni sodnik v uradu, kaj se je pri njem godilo. Tedaj pa pripomni knjigovodja ves zavzet: „Ta dekla je služila začetka novembra tudi pri meni. Tudi pri meni je padalo vsemogoče okrog hiše. Odslovl sem neumno deklino iz službe.“

Sodniku se je stvar zazdela vredna zanimanja. Začel je dekle opazovati. Tudi doma pri starših je poizvedoval. Od tam pride poročilo, da so se doma podobni pojavi pokazali najprej poleti 1910. Prvič se je zgodilo, ko je dekle na polju paslo ovce, da so padale za njimi grude. V strašnem strahu je bežala domov. Vso pot je padala za njo zemlja. Ljudje na cesti so se križali pred njo, ko so videli čuden prizor. Ko pride domov, se vsa onemogla sesede. Odsihmal jo vedno nadleguje, da mora brez miru iz kraja v kraj.

O opazovanjih je pisal okrajni sodnik 11. januarja v „Az Ujsagu“: „Od takrat smo dekle često pošiljali po drva. Vsikdar sem jaz šel z njo ali pa kateri od gostov in vedno je padalo kamenje. Da, pri neki priliki je udarila drva z velikanskim ropotom na vrata drvarnice, tik mene, kakor bi vstrelil. Priča zadnjega padanja je bila tudi soproga zdravnika dr. Marka... Mi smo neposredne priče teh dogodkov. Jamčimo vsi za njih istinitost. Jaz pa in vsi, ki smo bili priče in ki smo zelo stvarno preiskovali, smo učenjakom — ako se kateri hoče pečati s temi nenavadnimi dogodki s svojim pričevanjem na razpolago.“ Pri opazovanju dne 3. januarja je bila večja množica ljudi priča pojavov. Silno so bili zavzeti. Opazovalci smatrajo slučaj za posebno vrsto magnetizma; jaz bi ga raje nazval mediumistični strah.

Tako „Daily News“, ameriški list. Tako mislijo trezni možje, ki niso kaki duhovniki, tudi ne katoliki, tudi ne kaki verski fanatiki, temveč možje, ki trezno mislijo.

Amerika je najmanj stokrat bolj svobodna država kakor Jugoslavija in na znatno višji stopnji kulture. Kaj pravi k tem treznim besedam framazonsko „Jutro“ ali „Tabor“ —?

Gospodinjski tečajji za kmetska dekleta.

Družina je v človeški družbi ona kal, iz katere poganja splošno blagostanje, ali pa tudi beda in nered. Vsak človek dobi prvo podlago za časno in večno srečo že v družini. Blagor mu, ako je družina dobra in ako veje v njej krščanski duh. Sadove dobre družinske vzgoje bo užival še v poznih letih. Če so srečne družine, bo srečno tudi človeštvo. Zato mora vsak, ki hoče našemu narodu lepše bodočnosti začeti pri družinah.

Duša družine je pa gospodinja in mati. Kakor žarki božjega solnca vse življajo, tako gospodinja s svojimi dobrimi lastnostmi blagodejno vpliva na vse člane družine. Ona je prva in kot mati najboljša vzgojiteljica. Njen značaj se odtisne v nežno dušo otrokovo, njene dobre lastnosti preidejo na deco. Zato pa dajmo družinam dobrih mater!

Gospodinja mora biti predvsem varčna. Treba je, da z rečmi, ki se pri hiši s težavo pripravijo, varčno in razumno gospodarji, ako hoče, da ne bo pomanjkanja in da bo vladala zadovoljnost v družini. Zato jo mora poleg drugih čednosti krasiti tudi modrost. Znati mora, kako se z manjšimi stroški bolje izhaja v gospodinjstvu, kako se napravi dom prijeten, da so nanj navezani vsi člani družine. Kjer vlada modra gospodinja, tam ni pijancev, tam je sreča doma.

Vse to pa zahteva od žene višjo izobrazbo v vzgojnih in gospodinjskih stvareh. Res, da dekleta dobijo že doma nekoliko izobrazbe, pa to v današnjih časih ne zadostuje. Treba je več. Starši, poskrbite rajši manj denarne, pa več duševne dote našim dekletom, bodočim gospodinjam in materam!

Po zasedbi Prekmurja so se v Beltincih nastanile šolske sestre z namenom, da prirejajo za dekleta v Prekmurju in iz Murskega polja trimesečne gospodinjske tečaje. Ta pouk je zelo koristen. Pisec teh vrstic se je imel priliko na lastne oči prepričati o izbornih uspehih gospodinjskih tečajev v Beltincih. 1. novembra se na novo otvorijo. Dekleta, ne zamudite prilike! Poizvedite o pogojih sprejema! Stanovanje s popolno oskrbo je zasigurano. Zamudile ne

Dvorni svetnik Hahn pripoveduje o podobnih pojavih, ki jih je sam doživel v spremstvu svojega prijatelja Kerna na šlezjskem gradu Slavencic. Ponoči so padali v njegovi sobi koščki apna in malte, da je našel zjutraj tla z njimi pokrita, čeravno so bila okna in vrata zaprta in je ostal strop nepoškodovan. Vmes sta slišala krepke udarce, kakor bi kdo streljal s topom, in oddaljeno ropotanje bobna ter drsajoče korake kakor s copati. Predmeti, ki so jih nastavili, izginjajo in se zopet pojavijo. Tudi tuji obiskovalci so se prepričali o prikaznih. Nekoč je nevidna roka dvignila vrč z mize, ga nagnila nad steklenico, ki je stala blizu ter ga do polovice napolnila, potem pa zopet postavila na svoje mesto.

Posebno izrazite, skoraj pravljicne mediumistične prikazni strahov, kakor jih nahajamo pač le med spiritističnimi pojavi, so videli v Kastelruthu na Tirolskem. Dobil sem ustmeno poročilo od treh prič, ki so bile neposredno udeležene: gospoda župnika in dekana Lintnerja, kaplana Julijana Baumgartnerja in kaplana Ludovika Feila — ki so vse prej, nego na glasu praznovanja. Predvsem gre za dogodke pozimi 1912. V neki kmečki hiši so se redno pojavljali strahovi, in sicer vedno v bližini domače hčeri, ki je iz strahu pred njimi začela bolehati.

Zato so jo spravili v občinsko bolnico v Kastelruthu. S tem so prenehale prikazni v kmečki hiši, zato pa so se začele javljati v bolnici. Imenovani gospodje ter ljudje od okrajnega sodišča in žandarmerije so napravili različne poskušnje in natančno opazovali. Prikazni so bile neizpodbitno dejstvo in so naraščale od dneva do dneva: Dokletu je strah izpodmikal posteljnino, slišali so trkanje, nevidne kroglice so se kotalile, pokali so topiči, zvonela je kosa, kakor bi kdo kosil, potem cepljenje drv in ropot, kakor bi se usipavalo v drvarnici itd.

(Dalje prihodnjič.)

boste veliko sedaj v pozni jeseni in pozimi. Pojdite tja z dobrim namenom in blagoslov božji ter dober uspeh ne bo izostal!

Tedenske novice

Naročila po 2. septembru in nove devizne odredbe. Mnogi trgovci so v septembru izdano odredbo generalnega inspektorata l. br. 14.252 tolmačili napačno ter naročali blago v inozemstvu tudi še po 2. septembru, pa ga ne bi bili smeli. Da se to blago, ki sedaj dohaja in leži na postajah, carinarnicah ali pri spediterjih, more vsaj ocariniti in iztovoriti, je po novih deviznih odredbah deviznim odborom dovoljeno za to že dospelo blago izdajati dovoljenje uvoza brez pravice nakupa devize, toda z izrecno pripombo, da je to dovoljenje uvoza izdano brez obveznosti za kasnejši nakup deviz, ker bo nakup deviz za te primere urejen z novim pravilnikom. Tudi je strankam takoj prijaviti vse po 2. septembru t. l. naročeno blago, ker se pozneje ne bo uvaževala nobena njihova prošnja in razlog. Ker gre torej samo za že naročeno blago in se niti to ne bo vpoštevalo, če se ne prijavi takoj, se bodo tem manj vpoštevala nova naročila. V lastnem interesu trgovcev je zatorej, da do nadaljnih odredb ne naročajo nobenega blaga v inozemstvu. Za industrijo, ki rabi nujno razne snovi itd., da more vzdrževati obratovanje, obsezajo nove devizne odredbe izjemna določila.

Za invalide! Invalidski odsek oddelka za socialno politiko želi nabaviti za podrejene invalidske zavode 3 vagonne krompirja. Reflektira se le na prvovrstno blago, ki bo takoj za dobaviti. Dotične zapečatenne ponudbe (kolokovane) z označbo kakovosti in cen (loko Ljubljana, Celje ali pa Tržič) naj se pošljejo do 26. oktobra 1922 invalidskemu odseku v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Odbori za devize in valute pri Narodni banki in njenih podružnicah. Hrvaški in nekateri slovenski listi so objavili vest, da bo ministrstvo za finance razpustilo odbore za devize in valute pri podružnicah Narodne banke, češ da so se zasledile velike zlorabe pri izdajanju odobrenj za nabavo deviz. Da se razčisti položaj, je odbor pri podružnici Narodne banke v Ljubljani brzojavil gospodu pomočniku finančnega ministra Plavšiču to-le: „Hrvaški in slovenski listi objavljajo vest, da se odbori za devize in valute pri podružnicah Narodne banke razpuste, ker so se zasledile velike zlorabe pri izdajanju odobrenj za nabavo deviz. Odbor v Ljubljani je postopal vedno strogo in skrajno korektno po predpisih pravilnika in naredb, tako, da so se zainteresirani krogi na javnih zborovanjih in po listih opetovano pritoževali radi prestrogega izvajanja naredb. Z pavšalnim sumničanjem te vsebine, brez navedbe

M. N.:

Na grobu.

Počasi in rahlo je stopala med grobovi. Zato, da ne moti mrtvih, mirno spečih. „Naj jim da Bog, Stvarnik in Gospod večni mir in pokoj —“ je šepetala ter se pomikala od groba do groba. Nje bistro oko pa se je oziralo po hladnih kamenih in križih ter čitalo naslove pokojnih, mladih, starih, poznanih in nepoznanih. In slednjič... da, slednjič...! Noga se ji ustavi, oči zamiže, ustnice zatrapečejo, srce pa tisne bolečina, strašna in nedopovedljiva. — Tukaj spava večno spanje njena ljuba mati. Skromen spomenik, na njem naslov dobre matere priča to dovolj jasno in razločno. — Da, tukaj je ona sveta zemlja, ki je zakrila njo, najljubšo, najmiljšo. Tukaj, pod to težko odejo, obrastlo z zelenjem in cveticami se je upokojilo nje blago srce, polno svete materinske ljubezni.

Čeravno je pretekla dolga vrsta let, odkar ni videla njenega obličja, ne slišala milega glasu, odkar ni čutila sladkosti njene ljubezni — danes, na vseh mrtvih dan je oživela nje mila podoba pred njenimi duševnimi očmi prav taka, kot je bila v življenju. Isti obraz, iste oči, ista usta, isti bolestnotrpeči smehlaj... „Da, to je moja ljuba mati“, je skoraj zakričala ter ji hotela nuditi roko v pozdrav. „Pozdravljena, pozdravljena...! Saj sem vedela, da nisi umrla, saj sem vedela, da še se vidive. To je bila le kratka ločitev, o mati. In koliko se je izpremenilo, odkar te ni bilo pri meni, mati. Koliko trpljenja, koliko bridkosti, koliko solza, a ni te bilo, da mi jih obrišeš s svojo materinsko rokó... Ni te bilo, da me potolažiš s svojo milo besedo, ni te bilo, da me pritisneš na svojo ljubeznipolno srce...“

A danes si prišla... Danes, ko je dan vseh mrtvih, danes si oživela pred mojo dušo

konkretnih faktov in brez predhodne preiskave, ki se pri tem odboru ni vršila se krši uradna in osebna čast članov odbora in se odbor v javnosti diskreditira. Zaproša se brzojavno obvestilo, če izhajajo te vesti iz oficijelnih krogov in v tem primeru, če se nanašajo na ljubljanski odbor. Prosi se za odgovor najkasneje v roku osmih dni. Če odgovor ne bi došel v tem roku, bo odbor primoran, da ustavi poslovanje in odstopi. Odbor prosi javnost, da vzame ta korak na znanje. Rezultat bo odbor pravočasno objavil v domačih listih.

„Mörszka Krajina“, Vérsztveni, politični i kulturni tjeđnik — se imenuje nov list, katerega lastnik in izdajatelj je Stevan Kúhar iz Markišovcev pri Murski Soboti. V prvi številki ali kakor pravi „kazécsi numeri“ pravi gospod „Vödávnik“ (izdajatelj) v članku „Zakajvoló?“, kaj je njegov program, (katerega pa ni jasno očrtal). Posebno povdarja, da se morajo Prekmurci sami pomagati, sami na noge postaviti in sami odločno — stopati. Po duhu ki veje iz tega članka in še bolj iz članka „Miert?“, ki je paralelno postavljen goreimenovanemu članku in je tako gostobeseden, da je stavec moral proti koncu že rabiti petit-črke, da je spravil v eno kolono in paralelno s prekmurskim narečjem pisanim člankom — veje duh nekakih prekmurskih samostojnežev, duh, ki diši precej po madžarofilstvu. — Sicer pa prva številka napravlja ta vtis. G. izdajatelj sicer povdarja: „Partajske politike pri toj priliki ne poznam“ — ali to se čita tako, kakor vsak program, ki lepo doni in ko je pisec teh vrstic prečital ta članek, je nehoté rekel pri sebi: Lepo poješ. — Naše stališče proti novemu listu pa je sledeče: Pozdravljen, ako si prišel med nas kot zidar jedinstvenosti, strpljivosti in sloge v slavo in procvit naše lepe domovine, velike države Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kakor pozdravljamo zblizanje poštenega prekmurskega prebivalstva z lojalnimi in pametnimi sodržavljani madžarske narodnosti, tako obsojamo tembolj gojenje madžaronstva, sramotnega janičarstva. — Proklet pa bodi, ako boš rušil ono veliko stavbo, ki se dograjuje: našo državo, v katere temelju počivajo svete kosti junakov s Kumano-vega, Jedrena, Kosovskega polja! Domovina — potrebuje idealnih delavcev in stražarjev danes bolj kot kedaj prej, zato

vsa lepa, mila in blaga, kakor si bila. Še enkrat pozdravljena, tisočkrat pozdravljena...! In smehljala se je mati, tolažila, božala, poljubljala...

Srečno svidenje...!

Iz cerkvenega stolpa zapojo zvonovi. Tužnožalostna je danes njih melodija. Kakor krik umirajočega udarja plat zvona ter se kot stok obupane duše razlega čez pokopališče ter konečno zamre v daljavi. Kako mehka, kako tužna poezija jesenskega dne Vseh svetnikov!

Dolga vrsta črnooblečenih vernikov se pomika uvrščena v lepi procesiji iz cerkve na pokopališče. Obrazi so jim resni, tuintam zdrči solza ter kane na peščeno cesto. „Daj Gospod vsem dragim umrlim večni mir in pokoj, naj jim sveti večna luč, naj počivaju v miru“, šepeta množica ter pošilja prošnjo pred Vsemogočnega, večnega Boga.

Procesija se ustavi. Med grobovi so, na kraju večnega miru. Molitev utihne, pevci zapojo: Blagor mu, ki se spočije, v črni zemlji v Bogu spi...

Črnooblečena postava, nepremično sloneča ob grobu z zelenjem obrastlim se vzdrami in gleda... gleda... „Kaj, ali so bile le sanje? Ali nisi bila pri meni, mati? Ali ni bila tvoja roka, ki me je božala, ali niso bila tvoja sladka usta, ki so me poljubljala? Ali ni bila tvoja ljubka beseda, ki me je tolažila, ki je tako blagodejno uplivala na moje bolestipolno nesrečno srce...?“

Lepše solnce njemu sije, lepša zarja rumeni,

končajo pevci, množica se razkropi. Črnooblečena postava pa zapusti prostor ob zelenem grobu s solznim očesom ter se počasi premika med tihimi cipresami in slednjič izgubi med grobovi.

nam ni vseeno, kaj se pojavlja na neposredni državni meji.

Povratek Wranglovcev v Rusijo. Kakor se poroča iz Moskve, so pogajanja med Nansenom in ljudskim komisarjem za zunanje zadeve glede povratka Wranglovih vojakov v Rusijo uspela in je dosežen sporazum. Vrše se vse priprave za sprejem teh emigrantov. V kratkem se pričakuje prvi transport ki bo obsegal krog 20.000 Wranglovcev, vojakov in častnikov.

Trgatev v Ljutomerskih goricah. Iz Ljutomerskih goric nam pišejo: Deževno vreme, ki traja skoraj dva meseca, nas zelo moti pri letošnji trgatvi. Vinogradniki so odlašali od dne do dne, upajoč da se bo vreme izboljšalo, ker pa očitvidno ni nobenega izgleda, so začeli vsepovsod brati. Taka trgatev seveda ni prijetna in tako so najlepši dnevi v naših krajih — dnevi trgatve — izgubili ves svoj čar. Pridelek ne more tekmovati z lanskim, po količini pa ga prekaša — pač zasluga preobilne vlage. Manjši vinogradniki so v hudi zadregi zaradi posode. Mnogi imajo posode le za največjo silo, ker so v prejšnjih letih prodajali kar od stiskalnice. Letos je pridelek obilnejši kot so pričakovali, povrh tega pa ni kupcev. V takih letih se celo najkonzervativnejši vinogradnik zaveda, da mu je potrebna organizacija, ki mu edina lahko priskoči na pomoč. Cene letošnjega vinskega mošta le redkokdaj presegajo 18 K. Manjši posestniki bi prodali ceneje, samo da pridejo iz zadrege za posodo. — Deževno vreme ima tudi sicer slabe posledice. Sadni pridelek še ni pospravljen, krompir je većinoma še v zemlji; ajda, ki je letos v naših krajih bogato obrodila, je le tupatam požeta, ne more pa se posušiti, da bi jo spravili v skednje. Ceste so zelo slabe; voda je odnesla ves prodec in na nižje ležečih mestih je nastalo globoko blato. Promet, ki je ob tem času najživahnejši, je zelo otežkočen. Naši kmetje gledajo s skrbjo v prihodnje leto, ker bo sedanje deževje zavleklo jesensko setev, katero bo po vsej verjetnosti preprečila zgodnja zima v novembru.

Obratne nezgode, kako se prijavljajo. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja vse delodajalce, ki zaposlujejo osebe, katere so po zakonu za zavarovanje delavcev za slučaj bolezni in nezgode zavarovane, da morajo v smislu § 99, tega zakona vse obratne nezgode, ki se pripete njih uslužbencem, tekom štiriindvajset ur, v dveh enakih izvodih prijaviti potom pristojne poslovalnice (okraj Ljutomer in Gornja Radgona potom poslovalnice v Gornji Radgoni) na Okrožni urad zavarovanje delavcev v Ljubljani na tiskovinah, ki se dobe pri vseh poslovalnicah okrožnega urada. Dogaja se, da delodajalci nezgode prijavljajo bodisi političnim oblastem (okrajnim glavarstvom) ali pa okrožnemu uradu, kar pa ni pravilno in je vstanu, da povzroči zakasnitev v priznanju nezgodnih rent.

Onim društvom, ki so naročila napovedano igro „Zmagá najsv. Zakramenta“ sporočamo, da je tiskarna tako preobložena z delom, da napovedane knjige še ni dotiskala. — Priporoča se, da društva agitirajo za čim številnejšo naročbo, da zamore tiskarna določiti primerno visokost naklade.

Uredništvo Slov. obmejnega koledarja je svoje delo končalo in se na nadaljne prispevke ne bo več mogoče ozirati. Le najbližji inserenti lahko še prijavijo do nepreklicno 31. t. m. svoje ponudbe. Po dotiskanju se koledar takoj razpošlje. — Naročajte že sedaj!

Humor pred smrtjo. Te dni se je v Šalovcih pri Središču obesil kmet Ma-

lec. Pred smrtjo je spisal pismo, v katerem pravi, da ga jezi deževno vreme in da se raje obesi, kakor da bi čakal lepših dni.

Vojna odškodnina. Dne 24. septembra t. l. prejeli smo iz Nemčije na račun vojne odškodnine 194 železniških strojev, 3946 zaprtih in 3445 odkritih vagonov, 32 sanitetskih vagonov in 55 vagonov cistern. Dalje smo prejeli 15,773.111 mark v zlatu, 110,340.705 v papirju, 85.550 frankov v denarju in v stvarih. Poleg tega 11.962 konj, 839 volov. Bolgarska je dala 12.000 koz, 5000 konj, 4000 volov, 600 krav, 50 bikov. Madžarska je dala nekaj premoga, Avstrija še nič.

Stanje Narodne banke. Po izkazu od 15. septembra imela je Narodna banka v prometu bankovcev za 5,149,031.270 Din. V štirinajstih dneh se je pomanjšalo to število za 36,154.190 milijonov. Ob istem času je padlostanje kovanega denarja od 499,117.017 Din na 481,186.369 Din. Od 8.—15. septembra je dalabanka novih posojil za 54,920.310 Din, ter ima sedaj posojil vsega za 1,404,233.084 Din.

Zabranjen izvoz otrobov. Ministrstvo poljedeljstva in vode je prepovedalo izvoz otrobov. Ta prepoved vstopi v veljavo z dnem, ko bo oglašena v „Službenem listu“.

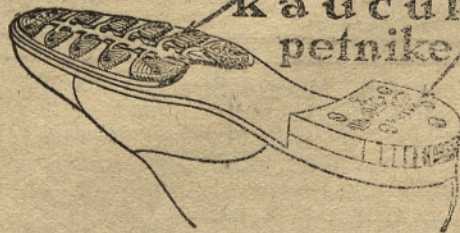
Dopisi.

Gornja Radgona. Vsled neverjetnega škandala od prošlega tedna, ko sta dva vojaka proslavila z napadom na našega urednika ime in čast svojega komandanta — je došlo nekaj dopisov na katere se treba ozirati. Med napadalci ni bil nobeden Slovenec in nobeden Rus in tudi ne taki, ki so ponosni na ime — Srbin, ampak nek bosanski vojak, menda celó sluga g. Petroviča in neki Sremac. To se objavlja v toliko, da kdo ne bi trpel krivice, sicer je proti istinskim napadalcem in njih inspiratorjem vložena ovadba in bo naša oblast imela zopet priliko pokazati, ali zna preprečiti, da se ta akt ne bo izgubil in povzročiti, da se krivci dejanju primerno kaznujejo. — Borba „M. Str.“ za čimhitrejšo konsolidacijo odn. ureditev naše državne meje je težka, a pravična in dosledna. Bodi povedano enkrat za vselej vsakemu in vsem: Urednik ne pozna sovraštva do Rusov, Srbov, Hrvatov, Slovencev, Nemcev, Ciganov itd., ampak hoče samo odpraviti nered, surovost, netaktnost in nedostojnost iz obmejne službe. Mesto, da bi odgovorni činitelji podpirali naš list, ki že v samem naslovu izdaja svojo tendenco —, pustijo, da se napada miren človek, ki se iz golega idealizma trudi, napraviti vsaj toliko reda, da ne bomo v zasmeh tujerodnim sodržavljanom in našim sosedom v tuji državi. — G. Petrovič na javno vprašanje v zadnji „M. Str.“ ni odgovoril; iz tega sledi: Qui tacet, consentire videtur!“ (Kdor molči, pritrjuje.)

Nosite zaradi njihovih velikih prednosti

PALMA

kaučuk potpetnike in potpetice

Hranilnica in Posojilnica v Radincih deluje z uspehom ob meji!

r. zadr. z
neom. z.

Gornja Radgona. (Gospodarstvo.) Gospodarsko zadruga v Gornji Radgoni sklicuje za dan 2. novembra t. l. izredni občni zbor v svrhu spremembe pravil. V Srbiji obstoji namreč zadružni zakon, po katerem so vse famošnje zadruge pod gotovimi pogoji oproščene plačevanja pridobninskega davka in raznih taks. Zakonodajni odbor je sklenil, razširiti ta zakon tudi na vse ostale kraje naše kraljevine. Ker pa večina naših zadrug nima tem novim zakonskim predpisom glede olajšave pri davkih odgovarjajočih pravil, bodo morale iste spreminjati, ako hočejo postati deležne te davčne ugodnosti. Da doseže to ugodnost, je sklicala goriimenovana zadruga občni zbor.

Murska Sobota. Darovi Jugoslovnski Matici. Osojbe kr. drž. policije v M. Soboti zbirko iz meseca septembra 269.60 Din; g. dr. Slavko Vesnik advokat v Murski Soboti izročil iz neke kazenske poravnave 50 Din; g. Bole, carinik v M. Soboti daroval 25 Din; g. Josip Šavta, M. Sobota 10 Din. Plemenitim darovalcem se podružnica najtopeje zahvaljuje.

Beltinci. Tukajšnjega krčmarja Cigüt Ivana je neznan lopov okradel za svoto 46.000 kron, s katerimi je hotel drugi dan kupiti vino. Tatvina se je izvršila ponoči med trdnim spanjem oškodovanega. — Ko se zjutraj prebudi, opazi celo, da mu manjka tudi zlata ura z verižico, vsledčesar ima škode na 60.000 kron. Kot osumljenca so zaprli domačega mesarja.

Stavešinci. Naša skromna vasica je preteklo nedeljo slavila redek praznik. Vaška kapelica je namreč dobila novi zvonček, za katerega smo dolgo zbirali in katerega je naročil naš požrtvovalni in za vse dobro vneti g. A. Mlinarič. — Slovesnost je bila bolj domačega značaja in zelo primerna. Tem potom čutimo dolžnost, da se zahvalimo preč. g. župniku A. Kocbeku, ki je novi zvon s kapelico blagoslovil, g. J. Satlerju za pojedino in vsem darovalcem, ki so pripomogli, da se je zvon mogel naročiti. Tako se je izpolnila naša dolgoletna želja, da bi naša kapelica dobila lepoglasen zvonček, ki bi nas vsak dan po delu klical k molitvi.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Za našo Ciril-Methodovo podružnico je nabral gostilničar g. Domajnko Matija v veseli družbi v sovjaški kleti 274 K. V imenu narodno zatiranih najlepša hvala darovalcem in vnetemu nabiratelju predsedniku. — Posnemanja vredno!

Ljutomer. „Krajevni odbor za pomoč gladujočim v Rusiji“ v Ljutomeru je pod predsedstvom g. vodje okr. glavarstva

drja. P. Vavpotiča te dni zaključil svojo nabiralno akcijo, ki je nad vse pričakovanje dobro uspela in se je znatna svota (30.000 K) odposlala pokrajinski upravi v Ljubljani, da se da na razpolago dr. Nansenovi akciji. Prijetna dolžnost je odboru se tem potem javno zahvaliti vsem onim, ki so posebno pripomogli k tako lepemu uspehu. Predvsem se je odlikovalo ljutomersko narodno ženstvo z gospo Stajnkovo na čelu, potem šolska vodstva, zlasti pri Mali Nedelji in v Vučji vasi, med okoliškimi občinami pa posebno občinski zastop na Cvenu, ki je naklonil znatno svoto. Tem in vsem drugim mnogoštevilnim podpornikom in dobrotnikom našo najiskrenejšo zahvalo! Odbor.

Ljutomerski novičar. Rajzihar pri Ljutomeru. Na Rajziharju smo dobili nove „purgarje“. Nekdaj Thurn-Kodolič-Steyerjevo posestvo je prišlo v roke ljutomerskih milijonarjev Rosenberg, Sinič, Zemljič. Kaj ne, kako se pulijo bivši renegatje za naš lep Kamenščak? Zlasti prva dva še zdaj vzgojujeta svoje otroke v nemškem duhu. Doma in v trgovinah govore lastniki v blaženi švabščini, da se nam že studi. Tudi javno, posebno na glavnem trgu nemškutarijo, „sekundirajo“ pa njim tudi nekateri inženjerji in bančni uradniki. Kje je vaš narodni ponos? Drugič kaj več o narodnozavednem Lotmerku. — Na Kamenščaku smo imeli tekom enega leta že peti požar. V nedeljo 15. t. m. je ogenj izbruhnil pri Plojevih, ki je v trenutku vničil vse njihovo imetje. Zgorela je tudi krava in 5 svinj. Pomagajte dobri ljudje pogorelcem, ki so zgubili vse. Požigalcu še do danes niso na sledu. Kazen mu ne uide. — Godba. Tukaj se je ustanovila tržka godba na pihala. Prvi javni nastop 8. oktobra je pokazal, da ima godba življensko moč. Uresničila se je želja občinskega odbora, posebno pa bivšega župana g. V. Kuvovca, a ne mislite, da so prvi koncert posetili vsi gospodje odborniki. Pokazali ste pa s tem, kako uvažujete kulturno delo našega neumornega predsednika kulturnega odseka. Malo več požrtvovalnosti prosimo vsi prijatelji godbe in petja v bodoče. Ne le kritikovati!

Krojaške pomočnike

za boljše in trajno delo sprejme takoj
JOS. JELOVŠEK — LJUTOMER

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke kupuje in prodaja **Andrej Oset** Maribor, Aleksandrova cesta 57. - Telefon št. 88

Objava.

Na podlagi člena 87/a carinsko-kazenskega postopka in odloka glavne carinarne v Gornji Radgoni števil. 3935 z dne 24. oktobra 1922 prodaval se bode potom javne licitacije v nedeljo dne 29. oktobra 1922 po drugi maši pred hlevom gostilne Kaufmann-a 1 konj temnokostanjeve barve.

Predno se začne licitacija se mora položiti kaucija v iznosu 10% procenbene vrednosti konja.

To se daje interesentom na znanje in ravnanje.

Gornja Radgona, dne 24. oktobra 1922
Upravnik: Tomšič Emil.

Vabilo

na

izredni občni zbor

Gospodarske zadruge za Prekmurje, Mursko polje in Slovenske gorice, registrovane zadruge z omejeno zavezo v Gornji Radgoni,

kateri se bo vršil v

četrtek dne 2. novembra 1922. ob 8. uri zjutraj v posojilnični dvorani v Gornji Radgoni.

Dnevni red: Sprememba pravil.

Ako ta občni zbor vsled nezadostne udeležbe ne bi bil sklepčen, vrši se v smislu § 31 zadružnih pravil pol ure pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki pa sklepa veljavno brez ozira na število zastopanih zadružnikov.

Gornja Radgona, 25. okt. 1922.

Načelstvo.

Strojepisca ali strojepisico

prvovrstno moč s prakso v odvetniški ali notarski pisarni sprejme takoj odvetniška pisarna
Dr. Božzjo v Gornji Radgoni.

Divjačino in perutnino

kupuje po najvišjih dnevni cenah
M. Šumak izvoz jajc in perutnine v Ljutomeru.

Sprejme se takoj

pekovski vajenec

pridni fant, ki ima veselje do pekarije, učna doba po dogovoru (s vso preskrbo). Ponudi naj se pri **Matija Senekar**, pekovski mojster, Sv. Jurij ob Ščavnici.

SLAVENSKA BANKA d. d. podružnica GORNJA RADGONA

Delniška glavica K 150.000.000.— Ljubljana, Zagreb, Beograd.

Rezerve K 50.000.000.—

Podružnice: Beograd, Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Šibenik, Velikovec, Vršac. — Ekspoziture: Monoštor (Baranja), Škofja Loka. — Sezonska ekspozitura: Rogaška Slatina. Agencija: Buenos-Aires (Argentina). — Afilijacije: Split, Jugosl. Industrijska banka. — Budapešt, Balkan Bank R. T. — Wien, Bankhaus M. R. Alexander.

Obrestuje vloge na hranilne knjižice po 4 do 5% in izplačuje iste brez odpovedi.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.